

ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԼՐԱԳՒՐ

ՔԱՂԱՔԱՆԵՐ ԲԱՆԱԾՈՒՐ ԵՎ ԵՌԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱԾՈՒՐ ԵՎ ԵՌԱԿԱՆ

Բանասիրական ստորագրութիւնը ընտանեացի է
Թիֆլիզի մէջ Հրատարակողի մասնաճիւղը
Մասնաճիւղը Լիւթիւնի Կոմիտէի գրաստան
մէջ. իսկ աւելի հաղորդելու համար
հարկաւոր է հարկաւոր ըլլալու համար

Լրագրողը շահաւոր է համարում իր հրատարակած
աշխատանքները, եւ արտադրողին է վերադարձնում
նաեւ իր Թիֆլիզի մէջ եւ արտադրողին է վերադարձնում
նաեւ իր Թիֆլիզի մէջ եւ արտադրողին է վերադարձնում

ԼՐԱԳՐՈՒՄ

Ո՛վ որ ուզեցայ վաճառահանութեան կամ ուրիշ գործի վերաբերեալ
ընտել յայտարարութիւն տալ լրագրողին մէջ, ամէն 4 տարու հա-
մար կը վճարէ 1 կոպէկ արծաթ:

ՏԱՐԻ

ՀԱՄԱՐ 44

ՆՈՅՆԱՐԵՐԻ I

1858 ՄԱՐԻ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐ

Համարի. Սեպտեմբերի. 22. Երէկ ՆՈՅՆԱՐԵՐԻ
ԿԵՅՈՒՆԵՐԻ ԲԱՐՃՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՏ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ
ՅԻՄՆԱԿԱՆ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ
Ժամին իւրեանց շնորհաբեր գաղափար բաղաւոր կացու-
ցանելով այս քաղաքը մուտ արարին ի նա փառաւոր և
զարմանալի հանդիսով: Բաղաւոր դէմ առ դէմ բարձ-
րիկ բլրի վերայ, որ անուանուած է իսկի գլխով, մի միջ-
նաւ հետի քաղաքից, կային արտադրողական հրա-
ձգութիւնը, որ տեղից սկսան հետ գհեաէ հրաձգի լի-
նէլ դէպ ի քաղաքն ինտիմալ տալոյ համար քաղաքա-
ցեայ՝ Նոյն Վոյսերական Բարձրութեանց մատակարար
գալուտան, որը ուղեկցութեամբ մեծամասն ձեւաւորաց մե-
ծենալով քաղաքին՝ հանդիպեցան քաղաքից դուրս բէկ-
ազնեկից, քաղաքայնաց և խուրճ բազմութեան Ժողովրդա-
կանաց, ընդունելով հաճութեամբ նոցա մատուցեալ ա-
ղուհացն: Ճանապարհորդութիւնն յառաջ շարունակելով
քաղաքի միջի փողոցով (Գոտտափառ Հիւրքն ընդուն-
վեցան ամենայն կողմից մեծաձայն գոչմամբ ուրա արանց
և կանանց, որը լցվել էին փողոցի շրջակայ տանիքն, և
այսպիսի փառաւոր հանդիսով հաճկաց Թաղից բարձ-
րանալով դէպ ի Հայոցն՝ Նոյն Բարձրութիւնը գրե-
թէ անպատմելի ուրախութեամբ լցուցին ընակչաց սրտերն,
շնորհակալութեամբ ընդունելով իւրաքանչիւրոց նոցա
որտակաթ ողջոյնն: Երբ այսպէս հիանալի փառաւորու-
թեամբ հասին Նոյն Վաճառահանութեան սրահն, ընդ առաջ
եղև Նոյն զննութեան փոքրիկ դռնից իւր զիւսաւոր բլի-
զազնի՝ Վ ներալի հետ, որոց ողջունելուց յետոյ փոքր
ինչ խաղաղութեանով և խօսակցելով պարոն Վ ներալի
հետ մտան իւրեանց համար պատրաստուած օթեանը:

Երբ երեկոյեան մութն տիրումը արդէն քաղաքի
վերայ, քաղաքացիք սկսան ի նշան ուրախութեան և ի
պատիւ (Գոտտափառ Հիւրքոց այնպիսի, անսովոր ճրագա-
լաց առնել՝ որ տեւելով մինչև հասարակ գիշեր, ողջոյն
քաղաքն նմանեցնումը աստեղազարդ երկնքի: Երեկոյեան
10 երորդ ժամին Նոյն ՎԵՅՈՒՆԵՐԻ ԲԱՐՃ-
ՐՈՒԹԻՒՆԸ բարեհաճեցան գնալ տեղոյս քաղաքական
Թատրոնն, որ զարդարել էին զանազան զուարճալի բա-
նելով և պայծառացուցեալ զճախատ նորա Նոյն Վոյ-
սերական Բարձրութեանց մատակարարութեամբ (վերջէլ)
և տեսեալ անտանձօր պատրաստած տախկան զուարճալի
խաղարկութիւնները՝ վերադարձան կառօք դէպ ի իւր-
եանց օթեանը և այնուհետև սկսան արձակվել շատ և
զանազան փամփուշտներ (Փշանք):
Եւսօր՝ որ է 22 սեպտեմբերի առաւօտեան 9 ըրդ
Ժամին Վաճառահանութեան տան գահին ձուլման պատիւ ունե-
ցան ներկայանալ Նոյն Վոյսերական Բարձրութեանց՝
կառավարին Հայոց Թեմիս Համախալ Բարձր Երթա-
նապատիւ Սոլեհա Սարգսյան հանդերձ մի աւագագոյն
քահանայի և քաղաքի ամենայն պատուանուն անձինք
և աստիճանաւորը Հայոց և հաճկաց: Նոյն Բարձ-
րութիւնը այս տեսութեանց յետոյ բարեհաճեցան այ-
ցելութիւն գնալ քանի մի տեղեաց, և նախ գնացին
աղջկանց վարժատունը, որոյ բարեկարգութեամբ բաւական
եղեալ վերադարձան և մեծ բազմութեամբ գնացին Ռու-
սաց քաղաքական եկեղեցին, այս տեղից դուրս գալով
Նոյն Բարձրութիւնը ուղղեցին իւրեանց ընթացքն դէպ
ի Հայոց սուրբ Վաստեմաճանայ նորակաւոյց մայր Նիկե-
ղեցին, որտեղ որ Նոյն Վ. Վ. կառավարիչ Թե-
միս Համախալ իւր բոլոր քահանայիք պատրաստ կայր
զարդարուած շուրջառնելով և ամենայն հարկաւորք, այս
ընդ առաջ եղև նոցա խաչի՝ եկեղեցւոյ դռն մօտ և

խաջն 'ի համարս 'Արցա մատուցանելուց յետոյ, մեղքորէն շարական ասելով՝ առաջնորդեց 'Արցա դէպ 'ի սուրբ սեղանն, որոյ առաջին գոհացողական մագթանք կատարելով նորոնց համար՝ երեսն դարձուց դէպ 'ի 'Արցին 'Արցա-րական 'Արձրութիւնն և սկսաւ խօսիլ համառօտիւ, թէ , մեր Հայաստան երկիրը բարեբաղդ է այսօր և երջանիկ, որ արժանի էլաւ անանել Չեր շնորհաբեր գալուստն և իւր պաշտպան և խնամաւոր Տէրերն: Օրհնել լինի Չեր կեանքն, երկարի և երկարատեւի Չեր Տէրութիւնն մինչ 'ի յաւիտեան աղգէ աղգ և սրբւոյ որդի: Բնութեամբ օրհնի և յաջողի Չեր ճանապարհորդութիւնը իւր խողովութեան հրեշտակի պահպանութեամբ և անխառն արժանացնի Չեր Չեր 'Արքայ Մեր 'Ամենազորեմ ՄԵՍՈՒՄ տեսութեան, 'Այս օրհնութեան ջերմեանդաղին բերանացի խօսքերն լսելով՝ 'Արցին 'Արձրութիւնն հաճեցան շնորհակալութիւն ասել օրհնաբանողին, և ապա եկեղեցուց դուրս եկած, առաւօտեան 10 ժամին ճանապարհ էլան 'Աստուծոյ օժանդակութեամբ դէպ 'ի Բագու: Բայց թէ Հայազն բնակիչք Շամախայ քաղաքի՝ որքան փառաւորեցան և դիճ եղին 'Արցին ՄԵՍՈՒՄԸՆԸՆ 'Արձրութեանց գալստեամբն իւր եանց եկեղեցին, չէ կարելի գրչի բերանով պատմել:

ԵՐՏԵՒԻՆ ԼՈՒՐԻ:

Պրուսիա. Բեռլին. հոկտեմբերի 1. (օրագիր Ս. Պետերբուրգ) Բըքայազն ժամանակաւոր կառավարիչ ճանապարհ դրեց Թագաւորին և Թագուհոյն մինչ 'ի Ենդալտեան իջեան Բեռլինումը Պատուական իջեալ նաւն ժողովրդեան խառն բողբոլութիւնը դէմ դուս էկան Թագաւորին սատակ ուրախութեամբ, Թագաւորը բաց արած լուսամտի մօտ կանգնած էր և ժողովրդին բարով էր տալի, աջ ձեռք արտի մօտ բռնելով: 'Արձրաձայն աղաղակներէ մէջ Լուր (կեցցէ 'Արքայ) լսուեցան էս մեծ գոչումներ: 'Աստուած օրհնի Թագաւորին, մինչ ցիւրիկն տեսնելը կատարեալ առողջութեան մէջ, Բեռլինու գաւառապետ Ֆրեյմարշալ բարոն Սրանգելն և պոլեյայի նախագահ պ. Օկոլցկին մտան Թագաւորի վագօնը, որ նրա հետ բարով մնա անեն: Թագաւորն գրկեց Ֆրեյմարշալին: 'Այս օրինակ դէմ գնալով բարովեցին Թագաւորին և Ենդալտեան իջեանումը: 'Արքայազն — ժամանակաւոր կառավարիչ հետ բարով մնա ասելն շատ սրտառու էլաւ Պետր Եկսեց յառաջ խողալ և Թագաւորն դեռ ձայն էր տալի իւր () գոստափառ 'Արքային: 'Աստուած օրհնի քեզ — շուտով տեսնենք իրար:

— Հոկտեմբերի 5. (Սոս): 'Այսօր Թագաւորի ծընդդեմն օրը Յիւլի լրագրի մէջ տարւած է այս անցքս: 'Այ թագաւորի բացակայութիւնը, զի ժամանակաւոր հեռաւորութիւն նորա կառավարական գործերից չկարեն փոփոխութիւն անել զգացմանց անուարարայ ժողովրդը դեմն: Սէր է դնում նա առ ժամանակ իւր Թագաւորական քղափոր, հաւատում է իւր գայիտնը ուրիշ ձեռք: Նա օրինակ է դառնում մեծարանաց և հնազանդութեան իւր հաւատարիմ հպատակացը, որք պորտուէր են յաւիտեանական շնորհակալութիւն մատուցանել շատ օգտակար և առաքինական գործոց համար, որ իւր

Թագաւորութեան ժամանակը կատարել է: 'Այս ազնուութեան կապը չէ կորսել Թագաւորի վերջին հրամանին, ընդհանառակն ամբողջ է հաստատ և սրել, պինդ: 'Ամենաբարձրայ յայտնի հովանաւորութիւնը՝ որ հսկում է մեր հայրենեաց վրայ, պահեց մեր () գոստափառ Թագաւորի համար՝ (որ նեղացած է սատակ հիւանդութեամբ) նորա մտաւոր և բնական զօրութիւնն, որ կատարի Թագաւորի բարձրագոյն պարտքը և ազնուական անձնութեամբ բանացնի հնարք անշուշտ հարկաւոր Պրուսիոյ օրհնութեան համար: 'Այս վճիռն արժանաշիշտակ անցք է շնորհ Ֆրեյդելի Գ իլդելի Թագաւորութիւնումն: և մեր յետագայ սերնդոց համար կը լինի կենդանի վկայ նորա հայրենասիրական զգացողութեան: 'Այս վճիռը կարում է ձանր փորձութեանց դարն, որք յարատեւ են մին ամբողջ տարի: 'Այս փորձութիւնը շատ յաջողութեամբ վերջացած՝ վերստին ապացուցանում է Պրուսիոյ Բըքայազանց անդրադուրեւ ուղղակուութիւնն և նոցա անձնանուիրութիւնն Պրուսիոյ ժողովրդեան դահին: Պահութիւն 'Ամենաբարձրայն՝ որ նորա բարեգթութեամբն Թագաւորութիւնը՝ անցկացրուց ժամանակաւոր շրջանի բոլոր վտանգներն, բայց ընդ նմին և գոհութիւն Թագաւորին, որ վճռական րոպէում ապահով դուրս միայն իւր խրդաւանաց ձայնին և իւր աշխարհքի բողբոլութեանն:

Բուսակ. Ինձ:

Յայտնի է, որ 'ի պատճառս տարաձայնութեանց, որք ծագուեցան Ֆրանցիոյ և Ֆորթուգալի մէջ Սոս գամբելումն խլում: Ֆրանցուզներէ, 'ի Շարլ — Ժորժ, 'ի նաւի համար գնումն 'ի խոտարն երկու Ֆրանցուզն սահմանագծի նաւեր: Յօդուածքն՝ ըստ որոյ Ֆրանցիէն բաւականութիւն է պահանջում, այսօրիկ են, 'ի Ֆրանցուզների նաւին մօտիկ տուին ու խլեցին առանց ինչ իրաւանց: 'Աւել կապիտանի վկայ զրպարտութիւն (շառ) զցեղին, և տանն ամիս բռնեցին բանտ դրին: Նաւի բոլոր պարագայքը և միջի էլածները բռնեցին, հիւանդներին մօտ չթողին որ բժիշկ մօտ գնայ դեղ անէ: Ֆրանցուզներին կառավարութեան լիազօր դեպարտմն բռնեցին մօտիկ չտալով նրա կոչմանը: Ֆրանցուզներին դրօշ վեր առան, և նորա տեղը Ֆորթուգալի դրօշ դրին գործքերը քննելուց յառաջ: Ֆրանցուզներին նաւը Թագաւորական արին, և նաւի տէրը քանդուեց (աղքատացաւ): Սակայն, 'ի Շարլ — Ժորժ, 'ի նաւն բերին 'ի խոտարն, ուր ջանք արին որ այրեն, որոյ վտան այրողները դատաստանի տակ ընկան:

— () ամենցիք դեռ չ'են մտանում 'Այնիչերաց ժամանակներն և ամէն տեղ ջանք են անում, ինչքան կարելի է, փախցնել 'Արիտոնէից երեսայիցը Թուրքացեան համար: Սօս օրերս մին հաճիկ 'Ամեն անուն անցկենալով 'Իւսհատ փոքր քաղաքի միջով: Պապագովելումը, տեսաւ էնտեղ հինգ տարեկան երեխայ, որ իրան դուր եկաւ և օրին տարաւ իւր հետ: 'Արեւար ժամանակ հայրը օրնեց (ման եկաւ) սրբւոյն, վերջը իմանալով՝ որ յաւիտեանիցը փախցնողը: Կեարեւումն է կենում, գնաց գաւառապետ 'Այլ — Բիլլա — Պաշայի մօտ և պահանջեց յետ աւել իւր սրբւոյն: Պառաւապետն հրովանցեց բերել

իւր մօտ երեխային և ցոյց չըտալով նրան ոչ հօրը ոչ յախշտակողին, հրամայեց ուղարկել նրան Իւզհատ, և հետեղ թաղնել իւր կամքին և աչք բռնել, տեսանել թէ ինչ է անում երեխայն: Արեխայն նոյն ժամայն վաղ տուռը գնաց իւր ծնողաց տունը, և որոնելով իւր հին խաղալիքները՝ սկսեց խաղալ: Այս ստիպեց գաւառաւ պետին, որ և հրամայեց դարձնել երեխային հօրն: Բայց յախշտակողն գործը հասցրուց մեծ մաւփտուն Արտանդնուպօլէս, որ պահանջեց երեխային ինչպէս ուղղափառ մուսուլման (թուրք): Իսկ հայն բողոքեց Ֆրանցուզներին և Սուլտան գեապանայր, որք գործը ներկայացրին մեծի Սէյիդին, և Սէյիդն՝ Փաշայն կտրական յետ դարձուց որդին հօրն:

Յիշեմ. Սի քանի լրագիրք խնցումն են տալի, թէ Պրուսաց թագաւորի առողջութիւնը վերջին ժամանակը վատացել է, շատ քիչ էլոյ յոյս չկայ առողջանալու մասին: Նորին Սեծութեան սրպիսութիւնն մի քանի ամիս է, որ կատարեալ միակերպ է:

Հռովմ. սեպտեմբերի 18: Սէնյայի կողմէ թայումը գրուեան, թէ խօսակցութիւնքն հաշուելոյ ի դատս սուրբ կաթողիկոս պապման Նեպոլիտանիոյ թագաւորող թագաւորի առաջին ամուսնիւր վերջացան, և գործը վճռուեցաւ ի պատճառս յայանի հլած հրաշքն: (Սարիա Խորխոսիկա Կարոլինա Խօրէֆինա Լյիլա Սափօյեան, գուստր Սարգիսիոյ թագաւորին Սիկտորա Լյաննա հիւ առաջնոյ, քոյր Լեատիոյ Կայսերուհւոյ Սարիամայ Լյանայի ամուսնոյ Կայսերն Ֆերդինանդի, ծնու նոյեմբերի 14 ին 1812 թուին, պապուեց Նեպոլիտանիոյ թագաւոր Ֆերդինանդ 2 ի հետ նոյեմբերի 21 ին 1832 թուին. և վախճանեցաւ յունւարի 31 ին 1836 թուաւ կանին: Նա վերաբերվում էր երիցադայն Սափայի գծին: Լյանայի թագաւորող Սարգիսիոսին Կարինանեան գիծին սկսու միայն Կարլ Լեքերայրը):

Տաճկաստան. Պեստ Եղգումը տալում է շատ հետաքննական պատմութիւն նոր բան լուս գցելու համար, որ էս օրերումս Բիշա Փաշէն արաւ: Սոյն իսկ մայրաքաղաքումը Սենիկայոյի մօտ կտր տուն, որ Սալթանի կանանցի մի քանի տիկնայքն քրե համ էին իրանց սիրա հարական գործոյ համար: Տունը Կաթա փաշայինն էր մի երեւի անձին, և նորա կինը կառավարում էր այն տունը: Սիւնդամ Բիշա՝ Փաշայն մտաւ հետեղ մի քանի միլիկոնական անուններով և գտաւ տիկնանց իւրեանց սիրողներին հետ: Կանանցը տարան պալատը, ուր նոքա յիշաւ ենթարկուեցան սովորական պատժին: այս է կուրումն յանցաւորին ջուրը մէջ և կապելով նորա հետ երկու թուղանթի գիւլէք դցումն գիշերը ծովը: Սիրողներին տարան Լսկիսարայը և փակելին նրանց ագուռներով պատի մէջը: Բայց այս անցքի լուրը հաշտուեց և Սալթանը շատ անբաւական է այս համբաւի տարածւելուցը:

(Եռ.) Մապաշտութիւնն Շուետու գաւառներումը գեո գտնուում է այն ատիւնանի մէջ, ինչպէս հլած է միջին դարերումը: Սին այն տեղի կողմէ զաւառումն, թէ Սոգօրմի մօտ կայ հովիտ կոչեցեալ Իօլեֆա դալ: Ինտեղ գտնուեն անշափահասակ երեխայք և իրանց հոգին ծախումն սատանային, որ ամեն մէկի անունը նշանակում է արեամբ, նրա ճկութիւնը թողնելով: Ինչ

տեղ սատանայն տալիս է խնձրքներ և պարահանդէսներ: Սահեարդեան հասարակութեան հարկերից աւել երեխայք հաւատացնումն, թէ նոքա լինումն այն խնձրքումն և պատմումն նորա վրայ շատ զարմանալի բաներ: Սալթան այս ամենայն երեխայքս զուարթ են և առողջ, բայց այնուամենայնիւ ծնողը նոցա տանջուումն իրանց երեխայից հոգւոյ կորչելովն: և չգիտեն թէ ինչով օգնեն նրանց:

Սիւնարմուլթեան ժամանակը՝ լատ դատաստանական քննութեան Պրուսի, որ դատաւարտուել է խարդախութեան համար ակցիոնէրն ընկերութեան կառավարութեան մասին, պրոկուրոր մատոյց տեղեկութիւնք, որ ապացուցանում են, թէ ինչքան ձախորդութիւնք են յուսալացել շահագիտութեան կրքից: 1837 թուից տուած էին դատաստանի տակ 40 տուրեաւական ընկերութիւնք, կտր ընկած 40 միլիոնով: Ինկերութիւնն որի դիրկտոր Պրուսն հիմիկ դատաստանի տակ է, գողացել է 10 միլիոն ակցիոնների փող:

Պրեք խնդիրը որ Հրէայք մատուցել են Լոյի Վալդօնին ի մտին յախշտակելոյ Սորտարոյի որդւոյն Բօլոնիումը: Կեդրոնական Հրէից (Центрально-еврейск.) կոմիտտօն ի Ֆրանցիոյ աղաչում է պաշտպանել օտարադէի ընտանեացը, զոհ հլած եղեռնական բռնութեան, որ կատարուել է երկու ամիս առաջ համալսութիւն ձեր քաջ զինուորների աչքի առաջը: և ինչպէս թէ ձեր փառաւոր դրօշակների հովանաւորութեան ներքոյ: Զուտի 2 ին Բօլոնիոյ քաղաքումը Պապի ժանդարմքը առաջնորդութեամբ արիւնդական գործակալին թաղիկցան Հրէայ վաճառական Սորտարի վերայ և զուով խլելին նորա վեց տարեկան որդւոյն, որ տան Ինկիլիթի թոռների ձեռքը: Ինչ էր սորա պատճառը: Լղախիւր յայանեց, թէ երկու տարի առաջ տեսնելով պատիկ Սորտարոյին հիւանդ, նա մկտել է նրան: Հռովմայեցուց կառավարութեան համար այս բաւական էր, որ յախշտակեն մանկանը նորա բնասնակցմէն և նորա նախահարց կրօնից: Այս բապէից մանուկն Սորտարօ կորաւ իւր ծնողաց համար: Սի մօր յուսահատութիւնը՝ ինչպէս ասումն հաւել է մինչե խերայնորութիւն, ոչ հօր անգապար խնդրումքը շարժեցին յախշտակողներին ի ցաւակցութիւն: Պարծերի այս դուրութեան մէջ Պիեմօնտի աղաւ Հրէայքը դրդուած ցաւակցութենից դէպի իւրեանց ապարտող Հռովմայ եղբայրակիցը, դարձրին երեսները դէպի Ֆրանցիոյ և նորա Կայսերը, որի առաջը ցրվում է մառախուղը և վերջանում է բռնութեան անթոյլատուութիւնն կրօնի: Սեք հաւաստի եմք, որ նոցա յոյսը չի խաբուի: Վաւր չէք կամենալ, որ Հռովմայ դռներումը, ուր ձեր զօրքը թուցում են իւրեանց արծիւներին, կարողանան սամասակ տալ նայն իսկ որբազան իրաւունքն ընտանեաց և խղճմանաց, և որպէս զի կատարուի յանցանքն, որ 19 դարումը երեւում է անկարելի: Այն բապէումը, մինչ Եւրոպայն կը սարսուռի ևս անբաւականութենից յիշելու ժամանակը Չէգդի մարդասպանութիւնքը, այս կրնանակէր ընձեռել Սուսուլմանների միլիկոններին վտանգաւոր ապացոյց, երբ Բրիտանիան մայրաքաղաքի մէջ գործվում է եղեռնական յախշտակութիւն:

Իւ

ԳԼԵՆԳԼԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզի մէջ գլխաւոր ուսումնարաններէն մէկումը ծագուեցաւ այս օրերուն խուռն հասարակութեան մէջ սրտաշարժ տեսարան բաժանելու դեռահասակ խուռ ու համրերին և կուրերին պարգևներ, որք ուսանում էին գաւառական դպրոցներում: Փարիզու կարգինալ արքեպիսկոպոսը էր նախագահ այն հանդիսին, ուր ներկայ էին անդամները մանկիկայի խորհրդարանին և ուսումնարանաց վերատեսուցները: Ըստ պաշտօնական վիճակագրութեան ներկայ ժամանակիս գտնվում է Ֆրանսիայում 30,000 խուլամուռ, յորոց միայն 6000 են հնգից մինչև տասներկու տարեկան, ստանում են ուսումն: Եւս 6000-ից միայն 2000 և 2500 տասնում են սկզբնական ուսումն, որ խուլամուռների համար հարկաւոր է քան ուրիշների համար, որովհետեւ է միակ հնաւր բացանելու իմացականութիւնը: միակ չղթայն՝ որ միաւորում է այս ապարադիներին հասարակութեան հետ: Ի Ֆրանսիայ կան մի միայն յիսուն առանձին դպրոցներ, որոց ծախքի գումարն է 450,000 ֆրանկ, որ տալիս է կառավարութիւնը կամ ընդհանուր խորհրդարանը: Որ բոլոր խուլամուռ մանկուկները կարողանան ստանալ դատարարականութիւն, պէտք է որ կառավարութիւնը կամ դեպարտամենտները ընծայեն նոցա համար երեքից մինչև չորս միլիոն: Որպիտի է ճակատագիրը այս ողորմելիաց, ընդունված առանձին դպրոցներում: Խուլամուռներին քաշեցին ծնողացմէն, որոց սէրը և հոգսը նոցա համար հարկաւոր են և ուղղակիցին հետո սովորել գրել ու կարգալ: Իսկ եթէ ծնողը չունին կարողութիւն պատրաստելու երեխայի համար հարկաւոր սպիտակեղէնը և հանդերձը 50 ֆրանկի, յայնժամ ողորմելի երեխայն պիտի մնայ առանց դատարարականութեան և առանց յիշողականութեան:

Իսկ որին վերաբերի հազար հատ ողորմելի երեխանց, որոց համար առանձին դպրոցները փակած են, նոցա վեճակը արժանի է ցաւակցութեան: Եւրոպայ երեխայ ժամանակը չեն ընդունում ոչ որբանոցումը, ոչ դպրոցումը: մանկութեան ժամանակը նոցա համար փակուած է հասարակութիւնը, և խուլամուռը հանդիպում է ամէն բանի մէջ ցաւակցութեան և տհաճութեան խուռն երկիւղի հետ: Դայեակները վախեցնում են երեխանցը խուլամուռներով:

Բայց գտնուեցաւ մարդ գերազանց մաքուր և գթասրտով, դոկտորն Բլանշէ, որ մաւածեց հնաւր օգնելու այդ դժբաղդներիդ և թեթեւացնել նրանց ծանր վիճակը: Եւ միայրեց մէկ դպրոցներում խուլամուռներին կուրերի հետ և սորանով չափազանց լուսացու երեխանց դրութիւնը, միայն խօսողների կամ տեսողների: Իւր հաշուումն ճեմարանի արհեստից, դոկտոր Բլանշէ յայտնում է, թէ կամեաւ էր փորձել, չէ՞ լինիլ արդեօք օգտակար սովորեցնել խուլամուռներին և կուրերին ի միասին առողջ երեխանց հետ սկզբնական դպրոցներում, և նայնժամայն սկսեց գործը:

1848 թուին նա ինքն սովորեցրուց ձեւ ուսուցանելու խուլամուռներին և կուրերին, պատրաստեց մէկ քանի աշակերտներ և ահամանց դպրոցների մէջումը առանձին

բաժանումն խուլամուռների և կուրերի: Հետեանքը այս ուսմանը անցկացաւ քան զնորա ակնկալութիւնը, և նա շարունակեց տարածել այս բարի ձեւը: Մէկ տարուայ վրայ աշակերտներին հարցաբնութիւն արին և հաշիւն մուկիցիպալնի ժողովոյն էլաւ յոյժ հաճոյական: Մէնի խորհրդարանն ընդհանուր լուսաւորութեան յայտնեց, թէ նա դանում է չափազանց օգտակար, որ մանուկ խուլամուռները և կուրերը դատարարական ի միասին միւս երեխանց հետ, մեծանան նրանց հետ, խաղան նրանց հետ և թէ այս ունի իւր բարեբար ներգործութիւնը ողորմելիաց ընդունականութեանց և զգացմունքների վերայ, ինչպէս և նրանց ապագայի վերայ:

Դոկտոր Բլանշէ ձեւ պարզ է և հեշտ կատարելու, ամենայն քաղաքի դպրոցներում կարելի է սահմանել բաժանումն խուլամուռների և կուրերի: Բանի մի ընթացք դիտութեան կարին լինիլ հատարակաց, միւսերը պէտք է կարգադրել սհաթով: Եւս օրինակաւ ողորմելի երեխայքը կարող են լինիլ մօտիկ իւրեանց հայրենիքին և իւրեանց ընտանեաց մէջ, որովհետեւ ամենայն դիւրօրէից մէջ կան կանոնաւոր դպրոցներ, որ միայն հարկաւոր է աւելցնել ուսուցիչներ, որք հմուտ լինին վարկելու խուլամուռների և կուրերի հետ: Եւս դպրոցներումը ողորմելիքը կրգանեն ամենայն արտօնութիւնը, որպիսիք չեն առած նրանց առանձին դպրոցներում, իսկ գլխաւորն ընտանեկան կեանք, ընկերական հասարակութիւն և բարեկամութիւն, որ չեն զրկուած ընտելեցի, մէկ խոքով այս ապարադները կարող են լինել օգտակար անդամներ հասարակութեան և շահուել լուսաւորութեամբ, որ կընտան թագաւորութեանը ոչ երեք կամ չորս միլիոն, այլ 50 կամ 60 ֆրանք ամէն մէկ դպրոցի համար միանգամ:

Բայց դոկտոր Բլանշէն չափաւարակեց սորանով իւր հոգատարութիւնը խուլամուռների համար, զորս համարում էր իւր երեխայք: Իմանալով փորձառութեամբ թէ երեխայն լինում է մուռ, ոչ թէ կարմուռաձի պաւկատութեանց, այլ միայն խլութեանց, դոկտորը ձեւ բունեցրուց, որ կատարեալ առողջացնում է կարծիքական մուռներին: Եւս ստիպում է այս երեխանցը խօսիլ ձայնով և ոչ նշաններով, և այս հնաւրը յոյց առաւ զարմանալի հեռեանք, յետ անդագար ստիպմունքների երեխայն որ առաջ մուռ էր, սկսում է խօսիլ և այն ժամանակը նշանները էլ հարկաւոր չեն նորա համար, նա բոլոր հատկանում է պօռչների շարժելով, պատասխան է տալիս, ուրեմն մեծութիւնը նմանապէս յաղթուած է:

Դոկտորը չբաւականացաւ նրանով, թէ մեր ապաւաղդներին մարդիկ շինեց: Եւս կամեաւմէ ապահովել նորանց ապագայն և սրա համար հիմնեց, ինկերութիւն օժանդակութեան խուլամուռների և կուրերի դպրոցների օգտին համար: Եւզինեայն ընկալաւ իւր հովանաւորութեան ներքոյ այս ընկերութիւնը, իսկ Փարիզու արքեպիսկոպոսը նշանակուած է նախագահ:

Սկզբն ընտելութեան ժամանակը բաժանեցին ուսմանկանքը պարզելու, և որովհետեւ ամէն մէկը նրանցից սրոշից իւր համար մէկ գործ, ուստի նոցա ապագայ կեանքն ապահոված է: Դոկտոր Բլանշէն ընծայեց ինքը՝ երեխանցը ոչ միայն իւր աշխատանքը, այլ զահամէ նրանց իւր կոյքը: Դարգեւների մասը լինում է նորա հաշտով

Այս համար հարկուոր է տեսնել, ինչպէս սիրում են
և պատվում նրան սորովել երեխայքը, որ պարտական
են նրան ամէնով. և ինչպէս ծնողքը օրհնում են նրան.
Բարեկենդանի շրջակայքումը կատարուել է անպատ-
մելի չարագործութիւն, վեց ջահել աղջիկքը քսանից
մինչև տասն և չորս տարեկան՝ ծառայողներ գործարանի
մէջ դարձան սառն բաւական ուշ և գնում էին ան-
բնակ սարերի ճանապարհաւ, կարծելով՝ թէ աղքատու-
թիւնը և մանկութիւնը կաշառպանէ նրանց վատ պատահ-
մունքից: Յանկարծ պատու գալիս նեղ ճանապարհումը
նրանց առաջը երևեցան երկու մարդ, և վախեցնելով
դարանչելով, հրամայեցին դնալ իւրեանց ետեւէն հեռու
տեղ: Ողորմելիքը հնոգանդուեցան և երբ գնացին մու-
թը ձորում, մէկը չարագործներից հրամայեց նրանց ամե-
նին պառկել երեւի վերայ գետնին և պահում էր նրանց,
խոչ մուտը մէկ մէկ վեր առաւ տարաւ հեռու և
գուրս կարեց նրանց բողբոջ կատարման դանակով: Խոր-
տախրտը մութեց վեցին: Ել, և երբ առաւօտը լուսաւ-
րեց այս աստիակի տեսարանը, զահելից երեքը դեռ շուրջ
էին քաշում, թէպէտ էին անյայտ դուրսեան մէջ: Մի-
այն մէկին յայտ կայ աղատելով, և նա ունէր դեռ կա-
րողութիւն տեսնել այս յանկարծակի անցքը: Չէ յայտ-
նի՞նք բանի վերաբերել այս գազանական արարման-
քը—տէրի՞ն թէ նախանձին: Եւ ի՞նչ յաղթութիւն
արաւ նա, որ աղջիկեանց ճանապարհը պահումէր:

Ind B) union et limannaise,
պատմում են հետեւել հրաշքի համար: 16 տարեկան
աղայ Սէն—բրիակումը մունջ էր ծնած օրիցը: Եւ օրե-
լումն երեկոյեան աղօթքի ժամանակը իւր ննջարանումը
երեւեցաւ նրան Լոյս, որ ասողերի նման փայլումէր և
յայտնեց նրան, թէ իւր ջերմեւանդ աղօթքի համար
պա ինքն, նրա լեզուն բաց կլինի միւս օրը: Այն ժամին
երբ կրկին կերեայ, Երկրորդ երևալու ժամանակը Լոյսը
յայտնեց նրան զանազան մարգարէութեանց զօրութիւնը
և երեք խորհրդաւոր տաւեր նկարագրուած աստղալից
երկնքումը, բայց պատանին կարող է մէկ տարուայ մը
յայտնել այդ խորհրդները: Եւ ի՞նչ լուսինն նա պատ-
կաւի:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՆԵՐ:

Ա.Ե.Պ

Գաղթականութեան Հայոց Եգիպտոսի
գրեաց

Ընդ Արդապետ Սխիթարեանց միաբան Ս. Էջմիածնի:
1854.

Շարունակութիւն:

Ե.

Եկեղեցիք և Բաժնորդարանք Լոգիո աստ յի-
գիտաւ ի Վահագն թէ հինը և թէ նորը, և ընդհան-
րապէս այլ ամենայն յիշատակարանք բարեպաշտութեան
Քրիստոնէութեան մերոյ պարծանք յաւանելից ի մէջ
աղբաց և աղանց՝ այսպիսի և այսպիսիք են ի յերկոյ
գրութեան:

Եւ ինչին Բաժնորդարանն բաց յերկոյ մենեկացն
որ ի վերնայարկի սուրբ Սարգիս եկեղեցւոյն, կառույ-
եալ է յարեւելից նայն եկեղեցւոյն: Արժաւէն ասաց-
եալ թաղին, և է քառակուսի և քարաշէն շինուած կրկ-
նայարկ, ի ներքոյ ունելով դարագործ տառնի՞ճ ջրոյ:

Ստղայատակ սրահ նորա և դուռն է յարեւելից իսկ
յարեւելից յեցեալ է յարեւելեան որմն եկեղեցւոյն: Ի
ներքնայարկի նորին են երկու կողմնական սենեակք ի
պէտպ միաբանից, որպէս և վերնայարկինն վասն Բաժ-
նորդի:

Եւ յի՞մ այս շինութիւն կիսաւեր և խարխալեալ է
խապաւ, զորտ աղքատին տնուորք վարձեալ են ի մերոյ:

Եւ առաջնորդարանն որ և հոգեւորն ունի զար-
ձանագիր շինութեան տառնի՞ն ի սրահին անդ ի ճա-
կատ դրանն այնորիկ, օրինակ զայս:

Եւ Բաժնուած, որ պատրաստեաց զայս մառնի՞ճ ի Պատ-
նիկարդութեան որոյ քաղաքին Երուսաղէմայ՝ Եւդո-
կիոսի Պետրոսի վեհին, շինեցաւ անուամբ Տերաւար-
նորք Բաժնածամայ՝ առ ի սորմութիւն և աղքա-
տին մեր Հայոց, որոց յիշատակն արգարաց օրհնու-
թեամբ եղլիցի, աշխատողաց և մանակից անձանց մասն
ուր բաժին յիւր դատողական ուուր տառնին եղլի օդ-
նականութեամբ ի խփլիղլիցի մահտեւի Երկարեթ խա-
թութիւն և ձեռամբ Խիւրանցի Վաղար և Յարութիւն
արեւդայից ի Թուին ումիդ, (1797):

Սուրբ Սարգիս անուամբ նախկին եկեղեցին Հայոց
է ընդ հիւսիս քաղաքին մերձ ի նոր եկեղեցին, և է
կառուցեալ ի վերնայարկի եկեղեցւոյն Վիտեաց, եր-
կայնութիւն նորա տասնեւեթն քայլ, և ութ ի լայ-
նութիւն:

Ի ամին լայնութեան արեւելեան ճակատու է սեղան
փայտակերտ, որ ունի ի գլուխ իւր փայտակերտ գմբէթ
տաղաձագործ դեղագործեալ: Ճակատ բեմին զարդարեալ
է հատարակ յախճապակեայ աղիւսով, այլ վայելու-
թիւն չիք արտ ի ներքուստ: Ղե սենեակ իմն է երկու
բաձե, բայց տուզան ունելով յաջակողման դատուն և
արձանագիր դեղեցիկ յորմն հարաւային ընդ մէջ պատու-
հանի ի վերայ վեմի փորագրեալ ի ներքոյ խաչվեմի ի
հանդիպոյ աւազանին՝ բոտ այսմ:

Եւ Շարհիւ Տեառն Բաժնուոյ և ողորմութեամբ
նորին նորակերտեալ ի հիմանէ շինեցաւ սուրբ Սար-
գիս անուն եկեղեցիս արդեամբք և ջանիք ինքնին մի-
այն տարապահանէ՞ճ Եւսթաղ ողա կոչեցեալ Վահան
աղային, որ բողբոջ աշխատանքը պայծառակերտեաց
զուս ի փառս Բաժնուոյ և ի յօգուտ հաւատացեալոյ
յայմի Փրկչին 1749, սկիզբն: Իսկ ի մերս՝ ու՞ճը:
արդ խնդրի հարկիւ ի վայելալացդ, զերախտիս բարե-
պաշտութեան սորա ոչ մառնալով, յիշել առ Տէր
զճնողս արին ընդ իւր զտէր Բարսէմ պատն և
Ղլիկոյր զհայրն, և զմահտեւի Ուստեան զնայրն, և
զմահտեւի Հովսիսիմէ կենակիցն, և զհաճի՝ Յակոբ
ճան որդեակն, և զհաճի՝ Բնա դուստրն, և դուք
յիշեալ լիճք ի Տէր:

Եւ եկեղեցի ունի ի ներքոյ խոր ի ներքնայարկի
իւրում զերկուսին եկեղեցիս Վիտեաց և զմի ի հաւա-
տարութեան իւրում ի միջին յարկի, իսկ ի վերայ իւր

Իբր յերրորդում՝ յարկի՝ ղերկուս սենեակս շինեալս. որ սլէս աստցաւ, ՚ի Տփլիսեցի Խաթունէն, յորս նոսէին առաջնորդը և վարդապետը նախ քան զշնուածիւն նոսիւնն առաջնորդարանի:

Նախքան զսուրբ Սարգիս չունէին մերազնիք զայլ եկեղեցի ՚ի Վահրէ աստ. զի ազգային աւանդութիւնն ևս վկայէ այսմ. և որ հաւատարմութիւնն է, տեղի եկեղեցւոյն է և արդ սեպհական Վփաւաց. պատճառ ոյսմ այսպէս ասեն լինել, զի որպէս Վփաւը չունին յԵրուսաղէմ զառանձին եկեղեցի, և ՚ի մերում անդր տուեալ է նոցա տեղի պատարագելոյ, զոյն և աստ ՚ի Վահրէ փոխարինեալ են ազգիս մերում տեղի պատարագելոյ յեկեղեցւոյ իւրեանց. (որում վկայեն ակամատեաք, և այս աւանդութիւնն է կարի ստոյգ):

Հառաջ քան զշնուածիւն ոյսր հնոյ եկեղեցւոյ, այն է նոսի քան զ1745 թուական Վրկշին, ունէին մերազնիք զեկեղեցի սուրբ Մինաս անուամբ արտաքոյ քաղաքիս ՚ի հարաւոյ նորա ՚ի վերայ ճանապարհին, որ հանէ այժմ ՚ի հինն կոչեցեալ Աղիպաս (մար) որ ՚ի վերայ Նիզամուր և լիւր էր զառաջնին բնակութիւն Հայոց:

Եւ ժմիկ խափանեալ է այն եկեղեցի սուրբ Մինաս. ոյր աւերակն կից է նոյնպէս եկեղեցւոյն Վփաւաց. և մերձ այնմ ՚ի հիւսիսոյ կառուցեալ են ՚ի նմին պարսպի նովին անուամբ փոքրիկ քարաշէն եկեղեցի ժողովարդք մեր յամին 1845 միսնակցութեամբ ծախոյն Վորդա վարդապետի ուրումն պոյնցւոյ, որ լինթայս իւր երևումն ամաց քահանայադպրեալ է Հայոց քաղաքիս:

Եւ զեկեղեցեալս ՚ի պարսպին է գերեզմանաւ տեղի ժողովարանն, որ և զառաջնին լեւ է նոյնպէս զերկրմանոյ, ըստ որոյ և այս սուրբ Մինասոյ եկեղեցիս յատկացեալ է առ միօք վան գերեզմանատան, ուր պատարագ մատչի ամի ամի ՚ի հինգ տաղաւարահարոյ մեծ եկեղեցի աւարոյ. յիշատակարան ունի շնուածեան իւրոյ օրինակ զայս:

Եւ յարձիւ և ողորմութեամբ Տեառն կառուցաւ տաճար սրբոյն Մինասոյ արգեամբք Լոյկատոսի բարեւոյս, պաշտ ժողովրդոյ, և ձեռնադրութեամբ Վոգոս խոհէ, միսիոյ վարդապետի պոյնցւոյ յառաջնորդութեան, տեառն Վարդիկն սրբազան արհիեպիսկոպոսի. յամի Տեառն 1845 փետրվարի 14:

Եւ եկեղեցին Հայոց պատ ՚ի Վահրէ անուամբ սուրբ Վատաշաճնի կառուցեալ է յամի 1859. քաղաքին և սագաճե կարի բարձր ՚ի հարաւոյ սուրբ Սարգիս եկեղեցւոյն ՚ի պարսպի նորոյ Վաղարշապատին չափաւոր հոյակոպ ձևով:

Երկայնութիւնն է երեսունութք քայլ, և լայնութիւնն ասանկեսթն. ՚ի հիւսիսոյ և ՚ի հարաւոյ նորա են վեց լուսամուտք մեծ և երկայն քառանկիւն, ՚ի վերուստ ունելով զմի մի բոլորչի փոքրիկ լուսամուտս. երկու ևս մեծք յաջմէ և յահիկէ արեւմտեան դրանն. և այս դուռն միայն է եկեղեցւոյն:

Եւ զիստեղան ունի եկեղեցին, բայց յերկն յառաջոյ մի միայն ընմ է ընդ լայնութիւն տաճարին յարեւելից միջին սեղանն մեծ է անուամբ սուրբ Վատաշաճնի. աջակողմանն ՚ի հիւսիսոյ յանուն Հոգւոյն սրբոյ, և ձախակողմանն սրբոյ Երուսթեան:

Երկու աւանդատունք են յաջմէ և յահիկէ, որոց շնուածիւն արտաքուստ կից են եկեղեցւոյն, և դուռնք նոցա ընդ մէջ առաջին դասուց:

Ի մէջ աւանդատունցս են սեղանք պատարագի. աջակողմանն Երուսթեան Մկրտչի, և հարաւայինն սուրբ Ստեփաննոսի. Վարդիկ ունին և մի մի դուռնս յարեւելից արտաքոյ:

Երկուս կողմանս մեծի սեղանոյն ՚ի գլուխ կողմնական սեղանոյն գտն մի մի ևս փոքրիկ խորանք դէմն ունելով ընդ մէջ եկեղեցւոյն, յորս յառաւոր Երուսթեան և Երուսթեան Վրկատոսի ընթեռնաւն աւետարանն ՚ի մի ումն հայերէն, և ՚ի միւսումն արարեցին. զի բողոքոյն ՚ի ժողովրդոյն մանուսանդ ՚ի կոնստանդնուպոլսէ զհայրենի բարբառ. Գրանքս ոյսս միանան ՚ի մի ճանապարհ, որ երկուեալ ՚ի բոլորչութեան սեղանոյն, ունին մուտք մի յետուստ հարաւային աւանդատան յարեւելից:

Եւ առաջին դասն հանդերձ բնական արարեալ են սալայտակ մարմարանայ քարամբք:

Եւ առաջին արեւմտեան դրան եկեղեցւոյն արարեալ է սալայտակ յարդարեալ սրահ փոքրիկ. և յարեւելից ունի բարձր պարսպ, որ ՚ի հիւսիսոյ մինչ յմարդաշտի բարձրութիւնն է կախածոյ քարամբք, և ՚ի վերուստ է քարուկիր շնուածամբք:

Այնպիսի սալայտակ գտն և յերկուս կողմանս է եկեղեցւոյն, և յերկուս թեւս նորա կառուցեալ է Վաղարշապատին նոր, ընդ որով է դուռն պարսպի եկեղեցւոյն. Վարդիկ թեւք միանան ընդ միմեանս պարսպով եկեղեցւոյն, որ յառաջոյ դրանն երկուեալ:

Ի հարաւային կողմն Վաղարշապատին ընդ սենեակի ելանեն ՚ի վերնատուն կանանց, որ և մէջ եկեղեցւոյն:

Եւ ձախակողմն շնուածեան եկեղեցւոյն է ՚ի ձախատու դրանն ըստ ոյսմ:

Եւ յարդարութեամբն Վատաշայ կառուցաւ սուրբ Տաճարս նորահին յանուն սրբուհոյ Վատաշաճնի արեւելեամբք Լուսաւորչադատան առ հասարակ աղբիւս Հայոց որ Երկրպետս, աշխատասիրութեամբ Վարդիկն, Վարդիկն սրբազան արհի Լոյկատոսի ՚ի միւրանութեան սրբոյն Վաղարշայ ՚ի 1859. դեկտեմբերի 19:

Եւ առաջնորդարանն շինեալ յարեւելից նորոյ եկեղեցւոյ ՚ի կիսակոս եպիսկոպոսէ, յորոյ վերայ է գալատունն երկու սենեկք, է արդեամբք Երկնի մահոտի Լոյկազար աղայի, յարեւելից և ՚ի հիւսիսոյ գաւթ լուսնելով ՚ի վերայ յառաջացեալ ՚ի հրապարակամէջն, որ է առաջին իւր սալայտակ արարեալ:

Եւ առաջնորդարանն է եղեան յարեւելեան բաժնին կոչեցեալն հիւրանոց, ունի ՚ի մէջ իւր սենեակ մի փոքրիկ, և ինքն բաւական մեծ երեք լուսամուտք. ՚ի վերայ այսորիկ է դարաստանն բաժանեալ նոյնպէս ՚ի սենեակ երկու:

Գլխի յիշատակաց շնուածեանն է ՚ի ձախատ դրանն ՚ի ներքնայարկի գալատունն, ընդ որ սանդղովք ելանեն անդր. ունելով օրինակ զայս:

Ի վայելումն աղբիւս Հայոց շինեալ դարաստան և հիւրանոցս ՚ի յիշատակ հոգւոյ Երկնի սարափ մահոտի Լոյկազար բարեհամբաւ. ամիրայի և ծնողացն և հա-

մայն կենդանեացն իւրոց. յամի Տեառն 1828. և Հա-
յոց մ.մ.հ.է.ին , ,

Ստրայատակն՝ որ առաջի առաջնորդարանի և հոգե-
տան՝ որ ՚ի հարաւային բաժնի՝ հանդերձ գաւթմի շէն-
եալ է յետոյ յաւուրս Ղարբիէլ եպիսկոպոսի, վասն
պատասխանելոյ յերեսաց տառապանքեան աթոյ տաւարան :

Հարաւային մասն առաջնորդարանին է որպէս տա-
յաւ, հիւանդանոց վասն միաբանից և տեղի բնակութեան
նոցա, և է կրկնայարկ կառուցեալ նոյնպէս ՚ի նոյն ամի.
՚ի ներքոյ ունեւորվ մեծագործ ստանիձ ջրայ. զոր ընուն ՚ի
մակընթացութեան Ներսիսի ՚ի պէտս յաւէա վաճառելոյ
զայն յամարան յօգուտ եկեղեցւոյ յընթացս տարւոյն
՚ի նուազութեան գետոյն :

՚ի ներքնայարկին են սեղանատուն միաբանեւոցն և
խոհարան. յորոց ՚ի հանդիպոյ երկու սենեակք իւր շտե-
մարանք նիւթոյ, իսկ ՚ի միջոյ է ճանապարհ, ընդ որ
սանդղովք երանեն ՚ի վերնայարկին. և յայտմ վերնայարկի
են դէմադէմ միմեանց երկու երկու սենեակք բնակու-
թեան կարգաւորաց. և այս ևս յիշատակ բարեպաշտու-
թեան Նիզակաբ ամիրայի վասն հոգւոյ կենդանեաց և
նոյնեցեաց իւրոց. սը արձանագիրն է ՚ի վերայ դրանն որ
՚ի վերայ ճանապարհի վերնայարկին ընդ մէջ շէնութեանն
՚ի վէմ մարմարանայ. ըստ այսմ .

,, ՚ի յիշատակ արեւոյ Յակոբեանց առաքելական ուսրը
,, աթոռայն Նորուստիկի շէնեցաւ հոգեւորան և հիւան-
,, դանոցս ներքին մեծակառոյց ջրհորմն ՚ի վայելմն մի-
,, արան կարգաւորաց և աղքատ հիւանդաց աղբիս՝ ար-
,, դեամբք հոգեւոյն Նիցի տարափ մահտեի Նիզակաբ
,, ամիրային վասն հոգւոյ իւր և ծնողոցն բարեշուն աշ-
,, խատութեամբ նորին քեռորդւոյ՝ գերադնիւ մահտեի
,, Նիզակաբ և մահտեի Յակոբ աղայից, յամի Տեառն
,, 1828. յառաջնորդութեան տեառն կերակոսի աղբ
,, Նախկապոսի : , ,

Պանդուխտ Հայ :

Կարօտ Հայրենեաց՝ պանդուխտ ՚ի յերկրի,
ցնծութիւն ինձ չե՞ք և նինձ գիշերի .

գարուն բնութեան շուրջ զինն պճնի,
արեգն սկիւզոյն ճաճանչիւք փայլի :

Բայց ո՞ր իմ գարուն, երկիր Հայրենի,
իւր արեգակամբ ընդ ամպովք ծածկի .

աչք իմ միշտ պշտուն յանցս ճանապարհաց,
դեկասը դիտել ո՞ք ՚ի Հայրենեաց,

Բայց ո՞ր տայր ինձ լուր և համբաւ բարեաց
ժարտեւ զիմ վիշտ, զիմ թախիծ ՚ի բաց ,

համոյն տարերաց կամ ես ՚ի թախանձ,
աղերսեմ, փղձկիմ աչք արաստուաց :

Բայց ո՞չ հողմ գուշակ, ո՞չ զեփեւ հեղեկ,
ո՞չ պաղք աստեղայ, ո՞չ լուսին լուիկ ,

ո՞չ բերեն առիս ՚ի թեւ մեղմիկ,
կամ ՚ի գիւ անուանոյ՝ համբաւ գեղեցիկ :

Միշտ ՚ի յողբո եմ և միշտ յարատուս,
Փրկիչ իմ օղնեմ, Տէր իմ, Տէր Յիսուս .

անձուկք հայրենեացս յար մահէ սիրտ իմ,
չե՞ք ինձ սիրտանք, ա՛րիս ես մեռանիմ :

Ռաջոն տարարեղ դաշտն Մարայրեան,
խանձարուր կենաց վայր Մարապետան ,

քաղցր յիշատակաւ իւրեանց ուսրը անուան
յանբաղդ իմ աչաց հասն գետս արեան :

Սասի ալեւոր անդէն ՚ի բարձանց ,
Սարը լճմիածին տեղի պարձանաց ,

մզեն ՚ի ունգացս՝ ծախ հոտ աչանաց ,
քաղեն զիմ հոգի և զսիրտս ՚ի բաց ,

՚ի տես ջերանիմ զթոտ ծնողաց ,
իմ աղբակնաց՝ Հոյսոյեւ եղբայր ,

բայց լերինք և ժայռք վիհք ձաք խորակոր
խոչ լինին սոխըս մուսցս ժխոր :

՚ի քաղցրութենէդ՝ ո՞վ հերոս հայցեմ ,
դու ես միայն իմ յոյս և ապուհս ,

տուր ինձ անասնել զերեսս Հայրենեաց ,
Հայրանոցս զանդին դահալին շքարանձ .

և ընդ փռի տուրք իմ նախնի հարանց ,
խառնել զփռի իմաց նշխարաց :

Գրիգոր Թամաշեանց աշակերտ երրորդ
Վատառան Թախիլոյ Հայոց Վարդի :

Բժանքնախի Տէր Ստեփաննոս Բահանայ

Բառուածաշուրհ Հայոց

Իմ անկեղծ սրտի շնորհակալութիւնը մինչև ցարդ
թէ և չեմ մոռացեալ ձեզ գրով Բժանքնախի Հայր
ձեր փոստակատէր Սեղուի միջոցաւ իմ դպրն աշխա-
տութեանցս ցուցակը հրատարակելու մասին ՚ի թիւ 11.
բայց և այնպէս իմ պարտաւորութիւնը շատ անգամ հա-
տուցած եմ ձեզ բարեկամաց դրով :

Եւ յիշմանակ յարմար դատելով ՚ի մատուցաւ
նեմ ձեզ գրով իմ անկեղծ շնորհակալութիւնը առ այն
և կ'այստենեմ ձեր Բժանքնախաւորութեանը զհետեւեալս :

Եղբիս հասարակութեան ուսումնասիր մեծ մասը կար-
դացած է արդէն . Թանգարանն Հայկազեան , անբնով
մեր Բժանքնախի հրատարակութեան յայտարարութիւնը
Կատարողութեան պօլոյ Սասի աղբային լրագրի մէջ . յճն
յուշուարի 1857. այժմ ձեր Սեղուի միջոցաւ ուրախու-
թեամբ սրտի կ'ձանուցանեմ մեր սիրելի Եղբին, որ Հայ-
կազեան Թանգարանը սրբոյ Բժանքնախաւորութեանը միա-
բանից անուամբը պիտի հրատարակուի ինչպէս յայտնին
անմահ է, փոքր միջոյի մէջ . Բժանքնախաւորութեանը կա-
ռավարաց Բժանքնախաւորութեանը հովանաւորութեանը ներ-
քոյ, սրբ փայլթ և եռանդը ՚ի բանում ժամանակաց կը-
բորբոքէր այսպիսի դավանի աշխատութիւն հրատարակել ,
բայց Բժանքնախաւորութեան զանազան պարագանե-
րէն ստիպուելով, յակամայից կ'յետաձգէին . Եւ յիշմ
սոցա մեծ և առաջին հաճութեանն է այս գիտի գրութեւ
աշխատութիւն ՚ի գիմաց Ուստիս մերոյ մշտնջենաւորել
Բժանքնախաւորութեան հարանէն . սրում մեր աղբը մինչև հիմա
անձկանօք կ'ուպանէ, և ես ուրախ եմ ոգւով չափ , որ
իմ աշխատութիւնը այսուհետեւ իմ միաբանակից գերա-

